

Artikel 9 (nieuw).

Behoudens de hierboven aangegeven uitzonderingen is hierin alles opgenomen wat in verband met de invoering van Secretarissen bij de Krijgsraden voor de Landmacht wijziging behoeft. Zooveel mogelijk en noodig is rekening gehouden met het bestaan van den afzonderlijken Secretaris bij den Zeekrijgsraad en met de voor dezen officier geldende voorschriften. Zie overigens de Memorie van Antwoord op Artikel 3, I.

Van de gelegenheid geboden onder I is tevens gebruik gemaakt om alsnog eene wijziging aan te brengen, die in verband met de invoering van de beschikking tot verwijzing noodig voorkomt. Onder II en III is tevens eene foutieve verwijzing hersteld. Voor de wijziging onder XIII zij verwezen naar R. Z. 193.

Artikel 17 (nieuw).

I, II. Zie de Memorie van Antwoord bij § 2 der Algemeene beschouwingen. Het met artikel 161 R. L. corresponderend artikel, in het ontwerp 1814 van de Regtspleging bij de Zeemacht genummerd 146, is er tengevolge van eene opmerking van den Raad van State, die het praematuur achtte, uitgelicht (Zie Mr. H. VAN DER HOEVEN, Onze Militaire Strafwetgeving blz. 145.)

III. Gelijk reeds in de Memorie van Toelichting bij Artikel 8, V, VI en VII werd opgemerkt is de Regtspleging bij de Zeemacht behoudens noodzakelijke veranderingen nageschreven van die bij de Landmacht en heeft deze naschrijving niet altijd op even nauwkeurige wijze plaats gevonden. Bij vergelijking van de tegenwoordige redactie van artikel 84 R. Z. met artikel 105 R. L. zal men zien, dat daar eene geheele zinsnede is uitgevallen en artikel 84 daardoor onverstaanbaar is geworden. Tot herstel van deze ommissie wordt hier het voorstel gedaan.

Artikel 18.

I. Artikel 211 R. Z. kwam overeen met artikel 232 R. L. zooals dit artikel luidde in het ontwerp, hetwelk aan den Raad van State in 1814 ter overweging is aangeboden. Tengevolge van eene opmerking van dat College zijn de woorden, welke betrekking hebben op het zich al dan niet partij stellen bij het hooger beroep van krijgsraad en auditeur-militair uit dat ontwerp volkomen terecht vervallen (zie Mr. H. VAN DER HOEVEN, Onze Militaire Strafwetgeving, bladz. 148 v.). Nochtans vergat men wijziging dienovereenkomstig van de Regtspleging bij de Zeemacht. Nu toch verandering van artikel 211 noodig is in verband met de nieuwe redactie van artikel 232 R. L., is ook de zoeven bedoelde zinsnede uit artikel 211 R. Z. gelicht.

II. Artikel 248 R. Z. eischte in verband met de nieuwe redactie van art. 313 R. L. verandering (zie het nieuwe artikel 9 XX).

III. Evenals artikel 314 R. L. moest ook artikel 249 R. Z. vervallen (zie het nieuw artikel 9 XXI).

IV. De redactie van Artikel 255 R. Z. is in overeenstemming gebracht met de in het nieuwe artikel 9 onder XV voorgestelde wijziging van artikel 324 R. L.

Artikel 21 (nieuw).

In verband met het in de Memorie van Antwoord bij artikel 6 opgemerkte behoort ook art. 61 van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof te vervallen.

Artikel 24 (nieuw).

Zie de Memorie van Antwoord bij Hoofdstuk IV.

(25. 3.)

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben de wenschelijkheid om de Regtspleging bij de Landmagt en die bij de Zeemagt alsmede de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof ten aanzien van enkele onderwerpen te wijzigen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

HOOFDSTUK I.

Wijzigingen, gebracht in de Regtspleging bij de Landmagt.

Artikel 1.

A. Verwijzing naar den Krijgsraad.

I. Artikel 12 wordt gelezen als volgt:

„Indien de Commanderende Officier van het Garnizoen van oordeel is, dat de zaak door den Militairen Regter moet worden onderzocht en beoordeeld, zal de verdachte naar den Krijgsraad worden verwezen, ten einde, tegen denzelfden zal kunnen worden geprocedeerd in maniere als bij deze wet is bepaald.”

II. Achter artikel 14 wordt ingelascht het navolgend:

„Artikel 14a.

„Verwijzing naar den Militairen Regter, die den grondslag uitmaakt van de in te winnen informatie, geschiedt op straffe van nietigheid bij schriftelijke beschikking. Zij vermeldt, behalve den naam en de voornamen van den beklagden, het corps of onderdeel daarvan, waartoe hij behoort, en den rang of stand, in welken hij daarbij dient, en behelst eene omschrijving van het feit, hetwelk hem ten laste wordt gelegd.

„Bij deze beschikking tot verwijzing wordt tevens bepaald, of de beklagde al dan niet in arrest zal blijven.

„Een afschrift van deze beschikking zal aan den beklagde worden ter hand gesteld.”

III. Van artikel 36 wordt de aanhef gelezen als volgt:

„De Commanderende Officier stelt tevens de beschikking tot verwijzing en verdere stukken . . . . .”

IV. In artikel 46 wordt, in plaats van de woorden „de klagte of”, gelezen: „de beschikking tot verwijzing of de”.

V. In artikel 63 wordt, in plaats van de woorden: „tegen hem ingebragte klagte”, gelezen: „het hem bij de beschikking tot verwijzing ten laste gelegde”.

B. Voorloopig arrest.

VI. Artikel 16 wordt gelezen als volgt:

„Wanneer, ten einde als voren, het onderzoek van den Krijgs-

raad verzocht wordt, zal de Commanderende Officier zulks niet mogen weigeren".

VII. De aanhef van artikel 19 wordt gelezen als volgt:

„Bij de beschikking tot verwijzing — hetzij deze genomen is naar aanleiding van de bepalingen van den eersten titel, hetzij naar aanleiding van het arresteren of apprehenderen op heeter daad van een militair persoon door de Militaire of Burgerlijke Justitie op het plegen van een misdaad, staande ter beoordeeling van den Militairen Regter — zal de Commanderende Officier van het garnizoen dadelijk twee Officiëren uit dat garnizoen benoemen . . . .”

Voorts wordt in plaats van de woorden „na het arrest of de gedane apprehensie” gelezen: „na het uitreiken van een afschrift der beschikking tot verwijzing”.

Eindelijk wordt aan dit artikel een tweede lid toegevoegd, luidende:

„Het bepaalde in het tweede lid van artikel 132 wordt bij deze benoeming mede in acht genomen”.

VIII. De aanhef van artikel 55 wordt gelezen als volgt:

„Bijaldien de beklagde zich in arrest bevindt, zal, bij ieder rapport, door den Commandierenden Officier worden beslist. . . .”

IX. De aanhef van artikel 160 wordt gelezen als volgt:

„Indien de beklagde zich in arrest bevindt, wordt in de eerste zitting van den Krijgsraad, na voordragt van den Auditeur Militair, beslist . . . .”

X. In artikel 165 wordt in plaats van de woorden: „nog vóór het uiteinde der procedures” gelezen: „vóór of bij het indienen der schriftuur van eisch”.

Artikel 2.

I. Aan artikel 99 wordt de volgende tweede alinea toegevoegd:

„Indien het bij dit onderzoek noodzakelijk is, dat eene woning tegen den wil van den regthebbende wordt betreden, zal de commissaris van politie of, in eene gemeente waar geen commissaris van politie is, de burgemeester van de betrokken gemeente of die hem vervangt den daartoe noodigen last verlenen, en daarbij desverkiezende tegenwoordig zijn.”

II. Aan artikel 26 wordt toegevoegd het navolgende tweede lid:

„Bij het houden van de in het eerste lid bedoelde inspectie of schouw wordt in acht genomen het bepaalde in het tweede lid van artikel 99.”

Artikel 3.

A. Samenstelling van Krijgsraden.

I. In artikel 31 worden de slotwoorden „een Krijgsraad” vervangen door de woorden: „den Krijgsraad”.

II. In artikel 59 vervallen de woorden: „welke, in zijne zaak zoude mogen worden benoemd”, alsmede de woorden: „op pene van, daarvan, in gebreke blijvende, te worden gehouden als de hem ten laste gelegde misdaad te hebben beleden, of daarvan te zijn overtuigd”.

III. Van artikel 192 wordt het slot gelezen als volgt: „zal de Auditeur Militair het bijeenkomen van den Krijgsraad verzoeken”.

IV. In artikel 309 vervallen de woorden: „bijaldien er reeds een Krijgsraad in de zaak mogt zijn gecommandeerd”.

V. In artikel 394 wordt in plaats van „zaak” gelezen „zaken”.

VI. In artikel 395 vervallen de woorden „bij elke benoeming” en wordt voor „geconvoceerd” gelezen „benoemd”.

B. Bijeenroepen van Krijgsraden. Bijstand door een raadsman. Openbaarheid der terechtzittingen.

VII. In de artikelen 240 en 247 wordt in plaats van de

woorden „een Krijgsraad” gelezen „het bijeenkomen van den Krijgsraad”.

VIII. Artikel 129 wordt gelezen als volgt:

Artikel 129.

„Nadat de informatiën voor Officiëren Commissarissen zijn afgehoopen en daarvan rapport is gedaan aan den Commandierenden Officier van het Garnizoen der Hoofdplaats van het arrondissement of district, zal deze binnen vier en twintig uren daaraan volgende bij schriftelijk bevel tegen een daarbij aan te geven dag en uur het bijeenkomen van den Krijgsraad ordonneren.”

Voorts wordt aan dit artikel als tweede en derde alinea het volgende toegevoegd:

„In dat bevel zal op straffe van nietigheid worden vermeld het feit dat ten laste wordt gelegd, met vermelding omstreeks welken tijd, waar ter plaatse en onder welke omstandigheden het begaan zou zijn, doch zonder vermelding van eenige strafrechtelijke qualificatie daarvan.

„Dit bevel wordt zoo spoedig doenlijk aan den beklagden onder overgave van een afschrift door den provoost-geweldige beteekend.”

IX. Tusschen de artikelen 129 en 130 worden ingevoegd de navolgende artikelen:

„Artikel 129 a.

„Wanneer een Officier voor den Krijgsraad moet te regt staan, zullen voor de behandeling van diens zaak de leden van dien raad van lagere rang of van mindere ancienniteit in rang dan de beklagde, worden vervangen door Officiëren van gelijken rang en hoogere ancienniteit of van hooger rang.”

„Artikel 129 b.

„Gelijktijdig met het bevel tot het bijeenkomen van den Krijgsraad, ingevolge artikel 31 of artikel 129 gegeven, zal de Commandant den beschuldigten eene schriftelijke kennisgeving doen toekomen, dat deze zich bij de behandeling van zijne zaak door een raadsman kan doen bijstaan.

„Indien de beschuldigde van deze bevoegdheid gebruik wenscht te maken, doet hij binnen tweemaal vier en twintig uren na de ontvaagst van de schriftelijke kennisgeving, in het vorig lid bedoeld, aan den President van den Krijgsraad toekomen of eene mededeeling, wien hij tot raadsman gekozen heeft, of een verzoek om hem ambtshalve een raadsman toe te voegen.

„Als raadsliden mogen worden gekozen of toegevoegd Officiëren van de Landmagt, geen lid van den Krijgsraad, Officier Commissaris of Secretaris zijnde, en voorts advocaten, binnen het Rijk de practijk uitoefenende.

„De toevoeging geschiedt door den President van den Krijgsraad uit de Officiëren van de Landmagt en de advocaten, die zich bij hem hebben aangemeld als bereid zich eene toevoeging als raadsman voor dien Krijgsraad te laten welgevallen. Zij wordt aan den beschuldigten en aan den toegevoegden raadsman door den provoost-geweldige, of wanneer er geen provoost-geweldige zijn mogt, door den zoodanigen, welken de President daartoe benoemen zal, beteekend ten minste acht dagen voor de behandeling van de zaak in den Krijgsraad.”

„Artikel 129 c.

„Indien de beschuldigde in arrest is, heeft de gekozen of toegevoegde raadsman, totdat het vonnis is gewezen en in den Krijgsraad is gepronuntieerd, toegang tot hem en kan hij hem, behoudens het vereischte toezigt, zoo dikwijls hij dit verlangt, alleen spreken.

„De raadsman kan bij den Auditeur Militair inzage nemen van de stukken en daarvan, voor zoover hij die verlangt, afschrift bekomen ten koste van den beschuldigten, of, indien deze — ter beoordeeling van den Krijgsraad — onvermogen is, kosteloos, voor zoover de Krijgsraad het verstrekken daarvan noodig acht; alles zonder de voortzetting der behandeling op te houden.”

IX bis. In artikel 39 worden achter de woorden: „gelijken rang” ingevoegd de woorden: „doch van hoogere ancienniteit”.

terwijl de woorden: „als welke door den beklagden wordt bekleed” vervallen.

X. Aan artikel 130 worden een tweede, een derde en een vierde lid toegevoegd, luidende:

„Het regtsgeding op de terechtzittingen van den Krijgsraad wordt op straffe van nietigheid in het openbaar gehouden, tenzij de Krijgsraad, om gewichtige redenen, ontleend aan het belang van den Staat, de openbare orde of de zedelijkheid, in de notulen te vermelden, mogt bevelen, dat het regtsgeding geheel of gedeeltelijk met gesloten deuren zal plaats hebben.

„Om gewichtige redenen, ontleend aan de belangen der krijgstuicht of der ondergeschiktheid, in de notulen te vermelden, kan de Krijgsraad aan militairen beneden zekeren rang het bijwonen van de behandeling van eenig regtsgeding geheel of gedeeltelijk doen beletten.

„Indien een der aanwezigen de stilte of de orde op de terechtzitting stoort of teekenen geeft van goed- of afkeuring en vrugteloos door den President is gewaarschuwd of het bevel van den President om zich te verwijderen niet heeft opgevolgd, kan hij op diens last worden verwijderd en zoo noodig gedurende den tijd der terechtzitting worden in bewaring gehouden.”

XI. Artikel 131 wordt gelezen als volgt:

„Zoo de beklagde de stilte of de orde op de terechtzitting stoort en vrugteloos door den President is gewaarschuwd, kan de Krijgsraad zijne verwijdering uit de gehoorzaal bevelen, en zoo noodig, dat hij gedurende den tijd der terechtzitting in bewaring worde gehouden. De behandeling der zaak wordt voortgezet evenals ware de beklagde tegenwoordig gebleven.

„De raadsman van den beklagden blijft in dit geval met de verdediging belast.”

XII. Artikel 132 wordt gelezen als volgt:

„De Krijgsraad wordt door den Commandant samengesteld uit vijf leden, den President daaronder begrepen, allen den rang van Officier bekleedende, die in den regel gedurende één jaar deze functie blijven vervullen, behoudens het bepaalde bij de artikelen 136 en 141.

„Tot leden van den Krijgsraad zullen niet worden benoemd:

1°. Officieren die den leeftijd van vijf en twintig jaren nog niet hebben bereikt;

2°. Officieren van het wapen der Koninklijke Maréchaussée; en

3°. Officieren, die den rang van tweede-luitenant bekleeden, reserve- en militie-officieren, alsmede officieren bij de landweer, die niet als officier in het leger hebben gediend.”

XIII. Artikel 136 wordt gelezen als volgt:

„Indien voor den Krijgsraad eene strafzaak zal worden gebracht, over welker informatie geen der leden heeft gezeten, wijst de Commandant een der Officieren Commissarissen, die de informatie hebben genomen, aan, om bij de behandeling van die zaak als lid van den Krijgsraad zitting te nemen, ter vervanging van een ander lid, mede door den Commandant aan te wijzen.

„Indien de beide Officieren Commissarissen, die de informatie hebben genomen in eene voor den Krijgsraad te brengen strafzaak, leden van dien raad zijn, wijst de Commandant een anderen Officier aan om bij de behandeling van die zaak als lid van den Krijgsraad zitting te nemen ter vervanging van één der Officieren Commissarissen, mede door den Commandant aan te wijzen.

„Van dergelijke vervanging, wordt aanteekening gedaan in de notulen van den Krijgsraad”.

XIV. Aan artikel 138 wordt als tweede en derde lid het navolgende toegevoegd:

„Bij gelijkheid van militairen rang en ancienniteit beslist de leeftijd.

„Wanneer door bijzondere omstandigheden in een Krijgsraad leden moeten zitting nemen, niet behoorende tot de Landmagt, dan beslist bij gelijkheid van rang, onderdom in dien rang of in den dienst, de leeftijd.”

XV. Aan artikel 141 wordt als tweede en derde zinsnede toegevoegd:

„Een plaatsvervangend lid of Secretaris blijft werkzaam in of bij den Krijgsraad zoolang degene, wien hij vervangt, dit zou zijn geweest, tenzij de ziekte of de verhinderings opgehouden heeft te bestaan. In het laatste geval blijft hij echter kennis nemen van die zaken welke op dat oogenblik reeds ter openbare terechtzitting van den Krijgsraad waren behandeld.”

In verband met dit laatste wordt in den aanhef van artikel 142 in plaats van: „In deze notulen”, gelezen: „In de notulen.”

XVI. In de artikelen 262 en 282 wordt in plaats van het woord „zeven” gelezen: „vijf”.

XVII. De artikelen 275 en 291 vervallen.

Artikel 4.

I. Artikel 153 wordt gelezen als volgt:

„Wanneer de redenen van recusatie gegrond bevonden worden, zal de President van den Krijgsraad daarvan de noodige kennis geven, en zal inmiddels met de afdoening der zaak worden gewacht tot dat tijdelijk een ander lid in den Krijgsraad, in de plaats van den gerecuseerden, door den Commanderen Officier zal zijn benoemd om aan de behandeling van de zaak deel te nemen, van welke vervanging aanteekening in de notulen van den Krijgsraad moet worden gedaan.”

II. Tusschen de artikelen 156 en 157 wordt ingevoegd het navolgend

„Artikel 156a.

„De gekozen of toegevoegde raadsman is bevoegd, ter terechtzitting al datgene aan te voeren wat geacht kan worden te strekken tot het in acht nemen van artikel 145 en in het algemeen van de voorgeschreven wijze van regtspleging, en tot verdediging van den beschuldigen.

„Ingeval de raadsman een advocaat is en deze zich voor den Krijgsraad schuldig maakt aan eenige handeling omschreven in artikel 20 van het Reglement n°. III, vastgesteld in voldoening aan artikel 19 der wet op de regterlijke organisatie en het beleid der justitie, zal hij door den President worden gewaarschuwd of berispt en op deszelfs voordragt door het college, waarbij hij als advocaat is ingeschreven, voor een tijd in de uitoefening van zijn beroep voor de regterlijke collegien kunnen worden geschorst.”

III. Aan het slot van artike 157 worden de volgende woorden toegevoegd: „en de beklagde of diens raadsman daarmede instemt”.

IV. De aanhef van artikel 168 wordt gelezen als volgt:

„Dadelijk bij de eerste Sessie van den Krijgsraad, of anderszins in die van des daags daar aan volgende, zullen de verhooren van de niet gedagvaarde getuigen door den Secretaris worden voorgelezen en zal de beklagde . . . .”

V. Aan artikel 172 wordt eene tweede alinea toegevoegd, aldus luidende:

„Eveneens zullen in den vollen Krijgsraad worden gehoord de getuigen en deskundigen, die, op verzoek van den beklagden, op last van den Krijgsraad van wege den Auditeur Militair mogten zijn gedagvaard of opgeroepen, of die, van wege den beklagden zelf gedagvaard of opgeroepen zijnde, ter terechtzitting zijn verschenen. Ten minste acht dagen vóór den dag, door den President van den Krijgsraad voor het houden der verhooren bepaald, doet de Auditeur Militair aan den beklagden, en ten minste twee maal vier en twintig uren vóór dien dag doet de beklagde aan den Auditeur Militair schriftelijk opgave van de door ieder hunner gedagvaarde of opgeroepen dan wel te dagvaarden of op te roepen getuigen en deskundigen.”

VI. De artikelen 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185 en 186 worden vervangen door de hierna volgende artikelen:

„Artikel 174.

„Zoodra de Auditeur Militair vermeent, dat hij de verhooren kan houden voor voltrokken, zal hij aan den Krijgsraad verzoeken om tot het indienen van zijne schriftuur van eisch te worden geadmitteerd.”

„Artikel 175.

„De beklagde en zijn raadsman behouden echter vrijheid om, desongeacht, aan den Krijgsraad aanvulling van het onderzoek te verzoeken.”

„Artikel 176.

„Ingevalle de Krijgsraad vermeent, dat de beklagde nog nader moet worden gehoord, of dat op eenig point nog nader onderzoek moet geschieden, zal de Auditeur Militair daartoe het noodige, met den meest mogelijken spoed, in het werk stellen.”

„Artikel 177.

„Bijaldien de Krijgsraad verstaat, dat de zaak kan worden gehouden voor voldongen, en dat er grond is tot het doen van eisch tegen den beklagden, zal de Auditeur Militair binnen drie maal vier en twintig uren, zijne schriftuur van eisch indienen.”

„Artikel 178.

„De middelen der schriftuur van eisch zullen moeten bestaan in een eenvoudig, doch duidelijk en onderscheiden verhaal, van het geval of van de zaak, zoodanig als daarvan uit de confessie of andere verklaringen blijkt, mitsgaders in een betoog van des beklagdens schuld of onschuld, afgeleid uit hetgeen beleden of bewezen is, alsmede eene bepaalde conclusie.”

„Artikel 179.

„Bijaldien de conclusie tot schuldigverklaring luidt, zal zij moeten inhouden eene aanhaling van de wet of wetten, welke op het geval toepasselijk worden geacht, benevens zoodanige bepaalde straf of straffen, als de Auditeur Militair oordeelt, dat op de bewezen misdaad of misdaden bij de wet gesteld of met de merites der zaak overeenkomstig zijn.”

„Artikel 180.

„Indien echter de Auditeur Militair van oordeel is, dat van des beklagdens onschuld blijkt of dat het feit of de dader niet strafbaar is, zal hij concluderen, dat de beklagde moge worden vrijgesproken van de hem ten laste gelegde beschuldiging, en dienvolgende, zoo hij in arrest is, uit zijn arrest worde ontslagen.”

„Artikel 181.

„Bij zijne schriftuur van eisch zal de Auditeur Militair overleggen alle de verhooren, bewijzen en verdere stukken, welken tot de zaak eenige betrekking hebben, en hetzij tot belasting, netzij tot ontlasting van den beklagden zouden kunnen dienen, voor zoo verre die aan den Auditeur Militair ter hand gekomen zijn.

„Hij zal deze stukken, na orde van hetgene hij bij zijne schriftuur van eisch voorstelt, op den rug teekenen met de letters a, b en zoo vervolgens, en ze in die orde op den Inventaris omschrijven.”

„Artikel 182.

„Op de openbare terechtzitting van den Krijgsraad, waarop de schriftuur van eisch wordt overgelegd, wordt de conclusie van deze schriftuur door den Auditeur Militair voorgelezen.”

„Artikel 183.

„Binnen drie dagen daarna zal de beklagde of zijn raadsman namens hem ter openbare terechtzitting een schriftuur van antwoord kunnen indienen.”

„Artikel 184.

„Na de indiening, in het vorige artikel bedoeld, of wel, wanneer de beklagde en diens raadsman van deze bevoegdheid

afstand doen, nadat is voldaan aan het bepaalde in artikel 181 zal de Krijgsraad, indien dit door den Auditeur Militair of door den raadsman van den beklagden wordt verlangd, een dag bepalen tot het houden van pleidooien.

„Na het pleidooi van den raadsman van den beklagden kan de Auditeur Militair andermaal het woord voeren.

„Aan den beklagden en zijn raadsman wordt echter, op straffe van nietigheid, het regt gelaten om het laatst te spreken.”

„Artikel 185.

„Indien daarna getuigen of deskundigen opnieuw worden gehoord of stukken worden voorgelezen, of de beklagde nader wordt ondervraagd, kunnen terstond hierna de Auditeur Militair en de raadsman van den beklagden nogmaals op den in artikel 184 vermelden voet het woord voeren.”

VII. Artikel 203 wordt gelezen als volgt:

„Binnen drie dagen nadat is voldaan aan het voorschrift van een der artikelen 182, 183, 184 of 185 zal de Krijgsraad tot het wijzen van vonnis overgaan.

„De beraadslagingen geschieden naar aanleiding van den inhoud van het bevel tot bijeenkomst van den Krijgsraad en van het onderzoek ter terechtzitting over het bewezene of niet bewezene der feiten, over derzelver qualificatie, over het bewezene der schuld van den beklagden en over de toepassing van de straf of straffen, bij de wet bepaald.

„Bij schuldigverklaring wordt de straf opgelegd, op het feit gesteld.

„Indien de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput, dat het ten laste gelegde feit is gepleegd door den beklagde, of vermeent, dat het feit of de dader niet strafbaar is, spreekt hij den beklagden vrij.”

VIII. In artikel 204 wordt in plaats van „daartoe” gelezen „tot het wijzen van het vonnis”.

IX. Aan artikel 207 worden de navolgende zinsneden toegevoegd:

„In alle gevallen beveelt de Krijgsraad de teruggave der voorwerpen, die als stukken van overtuiging hebben gediend, na verloop van acht dagen nadat het geaprobeerde vonnis zal zijn gepronuntieerd aan den met name in het vonnis te vermelden persoon, die de voorwerpen tijdelijk als stukken van overtuiging heeft afgestaan of bij wien zij zijn in beslag genomen, tenzij de Krijgsraad beslisse, dat deze de voorwerpen door misdrijf heeft verkregen, in welk geval hij de teruggave kan gelasten aan den met name in het vonnis te vermelden persoon, aan wien de voorwerpen wederregtelijk zijn onttrokken, of tenzij daarop door den eigenaar of regthebbende binnen den voormelden termijn onder den Secretaris beslag zij gelegd overeenkomstig de voorschriften van het Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering.

„De vernietiging of onbruikbaarmaking van werktuigen of andere voorwerpen, vervaardigd, geschikt gemaakt of gediend hebbende tot het plegen van een strafbaar feit, kan in het vonnis worden gelast.

„Ingeval van veroordeeling wegens overtreding van artikel 439, 1°, van het Wetboek van Strafrecht beveelt de Krijgsraad, dat de in dit artikel bedoelde goederen, welke als stukken van overtuiging hebben gediend, voor zoover zij bij den veroordeelde zijn in beslag genomen, aan het militair gezag zullen worden uitgeleverd.”

X. Artikel 331 wordt gelezen als volgt:

„Zij zullen de stiptste geheimhouding in acht nemen omtrent de adviezen der Leden en het niet ter openbare terechtzitting in den Krijgsraad of bij Commissarissen verhandelde.”

Artikel 5.

Artikel 217 wordt gelezen als volgt:

„De executie zal geschieden ten overstaan van twee Officieren Commissarissen, daartoe door den President van den Krijgsraad benoemd, door den Auditeur Militair, welke zal moeten zorgen, dat aan den letter van het vonnis stiptelijk worde voldaan, en daarvan rapport zal doen aan de Krijgsraads-Vergadering.”

Artikel 6.**I. Artikel 222 wordt gelezen als volgt:**

„De beklagden zullen het regt van appel of hooger beroep hebben aan het Hoog Militair Gerechtshof:

1°. Van alle vonnissen, waarbij door de Krijgsraden eenige veroordeeling tegen hen zal zijn uitgesproken; en

2°. Van alle vonnissen, bij de Krijgsraden gewezen op eene door den beklagden beweerde onbevoegdheid van den Regter, om, over zijne zaak, informatien te nemen, of uitspraak te doen.”

II. De artikelen 225 en 228 vervallen.

III. In artikel 227 vervallen de woorden: „, ingevalle de Krijgsraad het appel uit eigen beweging aan den gecondemneerden heeft vrijgelaten.”

IV. In artikel 229 vervallen de woorden: „het zij hem den weg van appel door den Krijgsraad zelve, of wel door het Hof zal zijn vrijgelaten.”

Artikel 7.

I. In artikel 200 vervallen de woorden: „met condemnatie van den beklagden in de kosten zoo ter zake van zijn wegblijven, als van de tegen hem ingebragte beschuldiging, tot dien dag toe gevallen”.

II. In artikel 201 vervallen de woorden: „moeten voldoen de kosten, waarin hij bij contumaciëel vonnis is verwezen, en”.

III. De artikelen 220 en 221 vervallen.**IV. De aanhef van artikel 231 wordt gelezen als volgt:**

„Na het interjecteren van het appel, zal ten zelven dage eene copie authentiek, van het vonnis aan den gecondemneerden worden afgegeven, en zal wijders . . . .”

V. Het opschrift van het Tiende Hoofdstuk des Tweeden Titels wordt gelezen als volgt:

„Van de kosten.”

VI. De artikelen 235, 236, 237 en 238 worden vervangen door de navolgende artikelen:

„Artikel 235.

„De kosten van het regtsgeding blijven voor rekening van den Staat.”

„Artikel 236.

„Militairen, die als gerequireerden in persoon door Commissarissen of door den Militairen Regter buiten hunne standplaatsen moeten worden gehoord, ontvangen vergoeding voor reis- en verblijfkosten of wel vrij vervoer en daggeld op den voet en op de wijze als door Ons is of zal worden bepaald.

„Hetzelfde geldt voor militairen, die zich over eene disciplinaire straf hetzij bij den tot straffen bevoegden meerdere van den strafoplegger, hetzij bij den Militairen Regter hebben beklagd voor het geval zij zich niet in arrest bevinden en zich — daartoe opgeroepen — ter zake van de behandeling der klacht van hunne standplaatsen moeten verwijderen.”

Artikel 8.**I. De artikelen 24, 25 en 82 vervallen.**

II. In artikel 161 vervallen de woorden: „op pene van, daarvan in gebreke blijvende, te worden gehouden, als de hem ten laste gelegde misdaad te hebben beleden en daarvan te zijn overtuigd.”

III. Artikel 316 vervalt.**Artikel 9.****I. In artikel 35 wordt in plaats van de woorden: „twee**

Officieren Commissarissen”, gelezen: „bij de beschikking tot verwijzing twee Officieren Commissarissen en een daartoe geschikt Officier als Secretaris.”

Voorts worden achter het woord „uren” ingevoegd de woorden: „na het uitreiken van een afschrift dezer beschikking”.

Eindelijk wordt aan dit artikel toegevoegd een tweede lid, luidende:

„Het bepaalde in het tweede lid van artikel 132 wordt bij deze benoeming van Officieren Commissarissen mede in acht genomen.”

II. In artikel 37 wordt in plaats van het cijfer „145” gelezen „137”.

Voorts worden aan het slot van dat artikel toegevoegd de woorden: „noch tot Secretaris”.

III. In artikel 38 worden de woorden: „elkanderen of aan den Auditeur Militair”, vervangen door de woorden: „elkanderen, aan den Auditeur Militair of aan den Secretaris”.

Voorts wordt in plaats van „145” en van „Commissarissen en Auditeur Militair” respectivelijk gelezen „137” en „Commissarissen, Auditeur Militair en Secretaris”.

IV. De artikelen 40 en 42 vervallen.

In verband hiermede vervallen in artikel 22 de woorden: „de Tourbeurt, waarnaar de benoeming geschiedt”.

V. In artikel 43 wordt, in plaats van: „Commissarissen”, gelezen: „Commissarissen en Secretaris”.

VI. In artikel 48 wordt, in plaats van: „van een der benoemde Commissarissen, of wel van beide dezelve”, gelezen: „van de benoemde Commissarissen of van den Secretaris”.

VII. In de artikelen 51, 65, 75, 81, 102 sub h, 103, 104, 106, 109, 110, 120, 122, 125, 159, 206, 224, 226, 247 en 256, worden de woorden „Auditeur Militair” vervangen door „Secretaris”.

VIII. In artikel 99 wordt, in plaats van: „geadsisteerd met den Auditeur Militair”, gelezen: „geadsisteerd met den Secretaris, in presentie van den Auditeur Militair”.

IX. In artikel 118 wordt, in plaats van: „door den Auditeur Militair, aangeteekend”, gelezen: „door den Secretaris aangeteekend”.

X. In artikel 133 vervallen de woorden: „en die van Secretaris”.

Voorts wordt aan dit artikel een nieuw tweede lid toegevoegd, luidende als volgt:

„De gene, welke als Secretaris, bij de informatiën, heeft gefungeerd, zal daarbij dezelfde functiën waarnemen”.

XI. In artikel 137 worden achter de woorden: „Auditeur Militair” ingevoegd de woorden: „en de Secretaris”.

XII. In artikel 141 worden achter het woord „Leden” ingevoegd de woorden: „of van den benoemden Secretaris”.

XIII. In artikel 215 wordt in plaats van „Auditeur Militair” gelezen: „Secretaris” en in plaats van de woorden „ter presentie van den beklagden of gecondemneerden” gelezen: „ter presentie van den Auditeur Militair en van den gecondemneerden”.

XIV. In artikel 232 wordt gelezen:

1°. in plaats van de woorden: „Auditeur Militair” het woord: „Secretaris”; en

2°. in plaats van de woorden: „Gerechtshof, en daarbij verzoek doen” de woorden: „Gerechtshof. Bij deze stukken zal worden gevoegd een verzoek van den Auditeur Militair”.

XV. Artikel 269 wordt gelezen als volgt:

„Bij de Krijgsraden te velde zal zijn een Auditeur Militair te velde, welke op één der Universiteiten dezer Landen, zal moeten zijn gegraduateerd.

„Bij deze Krijgsraden zal voorts een daartoe geschikt Officier tot Secretaris worden benoemd”.

XVI. Aan artikel 270 wordt een tweede lid toegevoegd, luidende als volgt:

„De benoeming van den Secretaris geschiedt op gelijke wijze als die van de Krijgsraden te velde.”

XVII. Artikel 271 wordt gelezen als volgt:

„In hunne ambtsverrigtingen gedragen de Auditeurs Militair te velde en de Secretarissen bij de Krijgsraden te velde zich naar de Instructiën voor de Auditeurs Militair en de Secretarissen bij de Krijgsraden van de Landmagt vastgesteld, voor zooverre dezelve op hen, in de gegeven omstandigheden, van eenige toepassing zijn kunnen; of naar zoodanige andere bijzondere Instructiën, als hun zouden mogen worden gegeven.”

XVIII. Aan artikel 283 wordt een tweede lid toegevoegd, luidende als volgt:

„Bij gebreke van een Officier, geschikt om door den Commandierenden Generaal of Officier tot Secretaris te worden benoemd, zal de Auditeur Militair tevens de functiën van Secretaris waarnemen.”

XIX. In artikel 286 worden achter de woorden: „mocht zijn,” ingevoegd de woorden: „alsmede de Secretaris, zoo deze is benoemd”.

XX. Het opschrift van het Eerste Hoofdstuk van den Vijfden Titel wordt gelezen als volgt:

*Van de Auditeurs Militair en de Secretarissen
bij de Krijgsraden van de Landmagt.*

XXI. Artikel 313 wordt gelezen als volgt: „Zij zullen de openbare terechtzittingen van den Krijgsraad bijwonen, en, in dezelve, de gevorderde ophelderingen geven”.

XXII. Artikel 314 vervalt.

XXIII. De aanhef van artikel 324 wordt gelezen als volgt:

„De Secretarissen zullen de Krijgsraden in derzelve deliberatiën ook buiten de openbare terechtzittingen adseren, tot dat einde alle notulen van het verhandelde in de Vergaderingen enz.”.

Voorts wordt aan dit artikel toegevoegd het navolgend tweede lid:

„Op hen zijn van toepassing de artikelen 308, 309 en 311 alsmede artikel 312, met dien verstande evenwel, dat de hier bedoelde kennisgeving zal geschieden aan den Commandierenden Officier, welke hen heeft benoemd”.

XXIV. In het opschrift van den Zesden Titel wordt in plaats van: „en Leden”, gelezen: „Leden en Secretaris”.

XXV. In artikel 393 wordt in plaats van de woorden „en Leden”, gelezen de woorden: „Leden en Secretaris.”

XXVI. In artikel 396 vervallen de woorden: „— en dat ik, in mijne betrekking als Secretaris, ter goeder trouwe, met alle vlijt en naarstigheid, zal te werk gaan; dat ik getrouwelijk en met alle opregtheid zal aantekenen, opmaken en te boek stellen, mitsgaders expedieren al wat mij, bij den Krijgsraad, zal belast worden”;

Voorts vervallen in dit artikel de woorden: „in mijne voorschreffe beide betrekkingen”.

XXVII. Achter artikel 396 wordt ingevoegd een nieuw artikel 396a, aldus luidende:

„ Artikel 396 a.

„Eed voor den Secretaris van een Krijgsraad.

„Ik belove en zweve, dat ik mijn post als Secretaris van den Krijgsraad ter goeder trouwe, met alle vlijt en naarstigheid, zal

„waarnemen; dat ik getrouwelijk en met alle opregtheid zal aantekenen, opmaken en te boek stellen, mitsgaders expedieren al wat mij, bij den Krijgsraad, zal belast worden; dat ik de Registers en andere Actens, welke tot mijn toeverzigt behooren, zorgvuldig zal bewaren; dat ik niet zal openbaren de gevoelens van de Leden van den Krijgsraad, of van Officieren, Commissarissen, noch ook hetgene, in de informatiën, zoude mogen voorkomen, of ietwes anders het gene geheim zoude moeten blijven; en dat ik voorts, zoo veel eenigszins in mijn vermogen is, getrouwelijk zal in acht nemen en naarkomen de voorschriften dezer wet, voor zoo verre die mij in mijne qualiteit eenigermate betreffen.”

XXVIII. In artikel 5 van de wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* n°. 67) tot vaststelling van het tarief van gerechtskosten in strafzaken, waarvan de militaire rechter kennis neemt, wordt in plaats van: „Auditeurs-Militair” gelezen: „Auditeurs-Militair bij en Secretarissen van de Krijgsraden van de Landmacht”.

HOOFDSTUK II.

Wijzigingen, gebracht in de Regtspleging bij de Zeemagt.

Artikel 10.

A. Verwijzing naar den Krijgsraad.

I. Artikel 5 wordt gelezen:

„De Commanderende Officier van het Schip, waartoe de gearresteerde behoort, zal daar op de zaak onderzoeken.”

II. Aan artikel 7 wordt toegevoegd een tweede alinea van den navolgenden inhoud:

„Ongeacht de in het eerste lid bedoelde beslissing kan de Commanderende Officier van het Eskader of minder Smaldeel bepalen, dat de gestrafte alsnog te dier zake voor een Krijgsraad zal worden te regt gesteld.”

III. Artikel 8 wordt gelezen als volgt:

„Wanneer bij den Commandierenden Officier twijfel heeft bestaan of de fout, waaraan de gearresteerde zich heeft schuldig gemaakt, inderdaad een krijgstuuchtelijk vergrijp was, zoo ook wanneer hij van oordeel is, dat de zaak voor den Militairen Regter moet worden gebracht, zal hij van zijne beslissing en bevinding dadelijk moeten kennis geven aan den Commandierenden Officier van het Eskader of minder Smaldeel, door welke laatstgemelde autoriteit zal worden beslist, of de zaak buiten den Militairen Regter is kunnen of alsnog kan worden afgedaan, dan wel of de gearresteerde naar dien regter moet worden verwezen.”

IV. Achter artikel 8 wordt ingelascht het navolgend

„Artikel 8a.

„Verwijzing naar den Militairen Regter — die den grondslag uitmaakt van de in te winnen informatiën — geschiedt op straffe van nietigheid bij schriftelijke beschikking. Zij vermeldt behalve den naam en de voornamen van den beklagden, den rang of stand, in welken, en den bodem waarop of de inrigting waarbij hij dient, en behelst eene omschrijving van het feit, hetwelk hem ten laste wordt gelegd.

„Bij deze beschikking tot verwijzing wordt tevens bepaald, of de beklagde al dan niet in arrest zal blijven.

„Een afschrift van deze beschikking zal aan den beklagden worden ter hand gesteld.”

V. Van artikel 17 wordt de aanhef gelezen als volgt:

„Hij zal de beschikking tot verwijzing en de ontvangene Stukken . . .”

VI. In artikel 25 wordt in plaats van de woorden: „de klagte of”, gelezen: „de beschikking tot verwijzing of de”.

VII. In artikel 42 wordt in plaats van de woorden: „de tegen hem ingebrachte klagten”, gelezen: „het hem bij de beschikking tot verwijzing ten laste gelegde”.

B. Voorloopig arrest.

VIII. Artikel 10 wordt gelezen als volgt:

„Wanneer, ten einde als voren, het onderzoek van den Krijgsraad verzocht wordt, zal de Commanderende Officier zulks niet mogen weigeren.”

IX. De aanhef van artikel 15 wordt gelezen als volgt:

„Bij de beschikking tot verwijzing zal de Commanderende Officier dadelijk twee Officiëren uit de onder zijn bevel staande Officiëren benoemen . . . .”

Voorts worden in gemeld artikel 15 achter het woord „uren” ingevoegd de woorden: „na het uitreiken van een afschrift dezer beschikking”.

Eindelijk wordt aan dit artikel 15 het navolgend tweede lid toegevoegd:

„Het bepaalde in het tweede en derde lid van artikel 114 wordt bij deze benoeming in acht genomen.”

X. De aanhef van artikel 34 wordt gelezen als volgt:

„Bijaldien de beklagde in arrest is gebleven, zal, bij ieder rapport, door den Commandant . . . .”

XI. De aanhef van artikel 145 wordt gelezen als volgt:

„Indien de beklagde zich in arrest bevindt, wordt in de eerste zitting van den Krijgsraad, na voordragt van den Fiscaal, beslist . . . .”

XII. In artikel 147 wordt in plaats van de woorden: „nog vóór het uiteinde der procedures”, gelezen: „voor of bij het indienen der schriftuur van eisch”.

Artikel 11.

Aan artikel 78 wordt de volgende tweede alinea toegevoegd:

„Indien het bij dit onderzoek noodzakelijk is, dat eene woning tegen den wil van den regthebbende wordt betreden, zal de commissaris van politie of, in eene gemeente waar geen commissaris van politie is, de burgemeester van de betrokken gemeente of die hem vervangt den daartoe noodigen last verleen, en daarbij desverkiezende tegenwoordig zijn.”

Artikel 12.

I. In plaats van de slotwoorden van artikel 108: „ordonneert hij binnen vier-en-twintig uren, daaraanvolgende een Krijgsraad”, wordt gelezen: „zal hij binnen vier en twintig uren daaraanvolgende bij schriftelijk bevel tegen een daarbij aan te geven dag en uur een Krijgsraad ordonneren.”

Voorts wordt aan dit artikel als tweede en derde alinea het volgende toegevoegd:

„In dat bevel zal op straffe van nietigheid worden vermeld het feit, dat ten laste wordt gelegd, met vermelding omstreeks welken tijd, waar ter plaatse en onder welke omstandigheden het begaan zou zijn, doch zonder vermelding van eenige strafrechtelijke qualificatie daarvan.

„Dit bevel wordt zoo spoedig doenlijk aan den beklagden onder overgave van een afschrift door den Secretaris beteekend.”

II. Tusschen de artikelen 108 en 109 worden ingevoegd de navolgende artikelen:

„Artikel 108 a.

„Wanneer een Officier voor een Krijgsraad moet te regt staan zullen voor de behandeling van diens zaak als leden van dien raad slechts mogen worden aangewezen Officiëren van gelijken rang en hoogere ancienniteit of van hooger rang.”

Artikel 108 b.

„Gelijktijdig met het bevel, bedoeld in artikel 108, zal de Commanderende Officier den beschuldigten eene schriftelijke kennisgeving doen toekomen, dat deze zich bij de behandeling van zijne zaak door een raadsman kan doen bijstaan.

„Indien de beschuldigde van deze bevoegdheid gebruik wenscht te maken, doet hij binnen twee maal vier en twintig uren na de ontvangst van de schriftelijke kennisgeving, in het vorige lid bedoeld, aan den President van den Krijgsraad toekomen of eene mededeeling, wien hij tot raadsman gekozen heeft, of een verzoek om hem ambtshalve een raadsman toe te voegen.

„Als raadsliden mogen worden gekozen of toegevoegd Officiëren bij de Zeemagt, geen lid van den Krijgsraad, Officier Commissaris, Fiscaal of Secretaris zijnde, en voorts — indien de beschuldigde voor een Krijgsraad binnen gaats te regt staat — ook advocaten, binnen het Rijk de practijk uitoefenende.

„De toevoeging geschiedt door den President van den Krijgsraad uit de Officiëren bij de Zeemagt en de advocaten, die zich bij den Commanderen Officier van het Eskader of minder Smaldeel hebben aangemeld als bereid zich eene toevoeging als raadsman voor een Krijgsraad te laten welgevallen. Zij wordt aan den beschuldigten en aan den toegevoegden raadsman door den Secretaris beteekend ten minste acht dagen voor de behandeling van de zaak in den Krijgsraad.”

„Artikel 108 c.

„Indien de beschuldigde in arrest is, heeft de gekozen of toegevoegde raadsman, totdat het vonnis is gewezen en in den Krijgsraad gepronuntieerd, toegang tot hem en kan hij hem, behoudens het vereischte toezigt, zoo dikwijls hij dit verlangt, alleen spreken.

„De raadsman kan bij den Fiscaal inzage nemen van de stukken en daarvan voor zoover hij die verlangt, afschrift bekomen ten koste van den beschuldigten, of, indien deze — ter beoordeeling van den Krijgsraad — onvermogen is, kosteloos, voor zoover de Krijgsraad het verstrekken daarvan noodig acht; alles zonder de voortzetting der behandeling op te houden.”

IIbis. In artikel 20 worden na de woorden: „van eenen gelijken rang” ingevoegd de woorden: „doch van hoogere ancienniteit” en vervallen de woorden: „als welke door den beklagde wordt bekleed”.

III. De aanhef van artikel 109 wordt gelezen als volgt:

„Tot lid van dezen Krijgsraad wordt door den Commanderen Officier altijd mede benoemd een der Officiëren Commissarissen, die de informatie hebben genomen, ten ware zulks . . . .”

IV. Tusschen artikel 111 en artikel 112 worden ingelascht de navolgende artikelen 111a en 111b:

„Artikel 111 a.

„Het regtsgeding op de terechtzitting van den Krijgsraad wordt op straffe van nietigheid in het openbaar gehouden, tenzij de Krijgsraad, om gewichtige redenen, ontleend aan het belang van den Staat, de openbare orde of de zedelijkheid, in de notulen te vermelden, mogt bevelen, dat het regtsgeding geheel of gedeeltelijk met gesloten deuren zal plaats hebben.

„Om gewichtige redenen, ontleend aan de belangen der krijgsmacht of der ondergeschiktheid, in de notulen te vermelden, kan de Krijgsraad aan militairen beneden zekeren rang het bijwonen van de behandeling van eenig regtsgeding geheel of gedeeltelijk doen beletten.

„Indien een der aanwezigen de stilte of de orde op de terechtzitting stoort of teekenen geeft van goed- of afkeuring en vrugteloos door den President is gewaarschuwd of het bevel van den President om zich te verwijderen niet heeft opgevolgd, kan hij op diens last worden verwijderd en zoo noodig gedurende den tijd der terechtzitting worden in bewaring gehouden.”

„Artikel 111 b.

„Zoo de beklagde de stilte of de orde op de terechtzitting stoort en vrugteloos door den President is gewaarschuwd, kan de Krijgsraad zijne verwijdering uit de gehoorzaal bevelen, en zoo noodig, dat hij gedurende den tijd der terechtzitting in bewaring worde gehouden. De behandeling der zaak wordt voortgezet, even als ware de beklagde tegenwoordig gebleven.

„De raadsman van den beklagden blijft in dat geval met de verdediging belast.”

V. In artikel 113 wordt het woord „zeven” vervangen door het woord „vijf”.

VI. Artikel 114 wordt gelezen als volgt:

„De Commanderende Officier benoemt bij een der Officieren Commissarissen, die de informatien hebben genomen, nog vier daartoe bevoegde en onder zijne Orders staande Officieren.

„Tot leden van den Krijgsraad zullen niet worden benoemd:

1°. Officieren, die den leeftijd van vijf en twintig jaren nog niet hebben bereikt; en

2°. Officieren van lageren rang dan dien van luitenant ter zee tweede klasse.

„Buitengaats kan zoo noodig van de bepaling van het voorgaand lid worden afgeweken.”

VII. In artikel 120 vervalt het woord „Officieren”.

VIII. Artikel 121 wordt gelezen als volgt:

„Op geen Vaartuig van oorlog kan Krijgsraad gehouden worden ten zij van de aldaar dienende Officieren ten minste drie in dien raad zitting nemen.”

IX. Artikel 123 wordt gelezen als volgt:

„De Commanderende Officier benoemt alzoo, buiten een der Officieren Commissarissen, die de informatien hebben genomen, nog drie Leden.

„Bijaldien het vereischte aantal Officieren, dat in den Krijgsraad zitting moet nemen, niet beschikbaar is, kunnen de beide Officieren Commissarissen, welke over de informatiën gezeten hebben, als Leden worden benoemd.”

X. Het slot van de artikelen 119 en 128 wordt gelezen als volgt: „op derzelver militairen rang, ouderdom in dien rang, of, bij gelijkheid daarvan, op de rangorde der verschillende Korpsen van de Zeemagt.”

Voorts wordt aan artikel 119 toegevoegd het navolgend tweede lid:

„Wanneer door bijzondere omstandigheden in een Krijgsraad leden moeten zitting nemen, niet behoorende tot de Zeemagt, dan beslist bij gelijkheid van rang, ouderdom in dien rang of in den dienst, de leeftijd.”

Artikel 13.

I. Tusschen de artikelen 142 en 143 wordt ingevoegd het navolgend

„Artikel 142a.

„De gekozen of toegevoegde raadsman is bevoegd ter terechtzitting al datgene aan te voeren, wat geacht kan worden te strekken tot het in acht nemen van artikel 131 en in het algemeen van de voorgeschreven wijze van regtspleging en tot verdediging van den beschuldigten.

„Ingeval de raadsman een advocaat is, en deze zich voor den Krijgsraad schuldig maakt aan eenige handeling, omschreven in artikel 20 van het Reglement n°. III, vastgesteld in voldoening aan artikel 19 der wet op de Regterlijke Organisatie en het beleid der justitie, zal hij door den President worden gewaarschuwd of berispt en op deszelfs voordragt door het college, waarbij hij als advocaat is ingeschreven, voor een tijd in de uitoefening van zijn beroep voor de regterlijke collegien kunnen worden geschorst.”

II. Aan het slot van artikel 143 worden toegevoegd de woorden: „en de beklagde of diens raadsman daarmede instemt.”

III. De aanhef van artikel 150 wordt gelezen als volgt:

„Dadelijk bij de eerste Sessie van den Krijgsraad, of, anderszins, in die van des daags daaraanvolgende, zullen de verhooren van de niet gedagvaarde getuigen door den Secretaris worden voorgelezen en zal de beklagde . . . .”

IV. Aan artikel 154 wordt eene tweede alinea toegevoegd, aldus luidende:

„Eveneens zullen in den vollen Krijgsraad worden gehoord de getuigen en deskundigen, die, op verzoek van den beklagden, op last van den Krijgsraad vanwege den Fiscaal mogten zijn gedagvaard of opgeroepen, of die, vanwege den beklagden zelf gedagvaard of opgeroepen zijnde, ter terechtzitting zijn verschenen. Ten minste acht dagen vóór den dag, door den President van den Krijgsraad voor het houden der verhooren bepaald, doet de Fiscaal aan den beklagden, en ten minste tweemaal vier en twintig uren vóór dien dag doet de beklagde aan den Fiscaal schriftelijk opgave van de door ieder hunner gedagvaarde of opgeroepen dan wel te dagvaarden of op te roepen getuigen en deskundigen.”

V. De artikelen 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167 en 168 worden vervangen door de hierna volgende artikelen:

„Artikel 156.

„Zoodra de Fiscaal vermeent, dat hij de verhooren kan houden voor voltrokken, zal hij aan den Krijgsraad verzoeken, om tot het indienen van zijne schriftuur van eisch te worden geadmitteerd.”

„Artikel 157.

„De beklagde en zijn raadsman behouden echter vrijheid, om, desongeacht, aan den Krijgsraad aanvulling van het onderzoek te verzoeken.”

„Artikel 158.

„Ingevalle de Krijgsraad vermeent, dat de beklagde nog nader moet worden gehoord, of dat op eenig point nog nader onderzoek moet geschieden, zal de Fiscaal daartoe het noodige met de meest mogelijke spoed, in het werk stellen.”

„Artikel 159.

„Bijaldien de Krijgsraad verstaat, dat de zaak kan worden gehouden voor voldongen, en dat er grond is tot het doen van eisch tegen den beklagden, zal de Fiscaal, binnen driemaal vier en twintig uren, zijne schriftuur van eisch indienen.”

„Artikel 160.

„De middelen der schriftuur van eisch zullen moeten bestaan in een eenvoudig doch duidelijk en onderscheiden verhaal van het geval of van de zaak, zoodanig als daarvan, uit de confessie of andere verklaringen blijkt, mitsgaders in een betoog van des beklagdens schuld of onschuld, afgeleid uit het gene beleden of bewezen is, alsmede eene bepaalde conclusie.”

„Artikel 161.

„Bijaldien de conclusie tot schuldigverklaring luidt, zal zij moeten inhouden eene aanhaling van de wet of wetten, welke op het geval toepasselijk worden geacht, benevens zoodanige bepaalde straf of straffen, als de Fiscaal oordeelt, dat op de bewezen misdaad of misdaden bij de wet gesteld of met de merites der zaak overeenkomstig zijn.”

„Artikel 162.

„Indien echter de Fiscaal van oordeel is, dat van des beklagdens onschuld blijkt of dat het feit of de dader niet strafbaar is, zal hij concluderen, dat de beklagde moge worden vrijgesproken van de hem ten laste gelegde beschuldiging, en dienvolgende, zoo hij in arrest is, uit zijn arrest worde ontslagen.”

„Artikel 163.

„Bij zijne schriftuur van eisch zal de Fiscaal overleggen, alle de verhooren, bewijzen en verdere stukken, welke, tot de zaak eenige betrekking hebben, en, het zij tot belasting, het zij tot ontlasting van den beklagden, zonden kunnen dienen, voor zoo verre die aan den Fiscaal ter hand gekomen zijn.

„Hij zal deze stukken na orde van het gene hij, bij zijne schriftuur van eisch voorstelt, op den rug teekenen met de letters a, b en zoo vervolgens en ze in die orde op den inventaris omschrijven.”

„Artikel 164.

„Op de openbare terechtzitting van den Krijgsraad, waarop de

schriftuur van eisch wordt overgelegd, wordt de conclusie van deze schriftuur door den Fiscaal voorgelezen".

„Artikel 165.

„Binnen drie dagen daarna zal de beklagde of zijn raadsman namens hem ter openbare terechtzitting eene schriftuur van antwoord kunnen indienen."

„Artikel 166.

„Na de indiening, in het vorige artikel bedoeld, of wel, wanneer de beklagde en diens raadsman van deze bevoegdheid afstand doen, nadat is voldaan aan het bepaalde in artikel 164, zal de Krijgsraad, indien dit door den Fiscaal of door den raadsman van den beklagden wordt verlangd, een dag bepalen tot het houden van pleidooien.

„Na het pleidooi van den raadsman van den beklagden kan de Fiscaal andermaal het woord voeren.

„Aan den beklagden en zijn raadsman wordt echter, op straffe van nietigheid, het regt gelaten om het laatst te spreken."

„Artikel 167.

„Indien daarna getuigen of deskundigen opnieuw worden gehoord of stukken worden voorgelezen, of de beklagde nader wordt ondervraagd, kunnen terstond hieraa de Fiscaal en de raadsman van den beklagden nogmaals op den in artikel 166 vermelden voet het woord voeren."

VI. Artikel 171 wordt gelezen als volgt:

„Binnen drie dagen nadat is voldaan aan het voorschrift van een der artikelen 164, 165, 166 of 167 zal de Krijgsraad tot het wijzen van vonnis overgaan.

„De beraadslagingen geschieden naar aanleiding van den inhoud van het bevel tot samenstelling van den Krijgsraad en van het onderzoek ter terechtzitting, over het bewezene of niet bewezene der feiten, over derzelver qualificatie, over het bewezene der schuld van den beklagden en over de toepassing van de straf of straffen, bij de wet bepaald.

„Bij schuldigverklaring wordt de straf opgelegd, op het feit gesteld.

„Indien de Krijgsraad niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging heeft geput, dat het ten laste gelegde feit is gepleegd door den beklagde, of vermeent dat het feit of de dader niet strafbaar is, spreekt hij den beklagde vrij."

VII. In artikel 172 wordt in plaats van „daartoe" gelezen: „tot het wijzen van het vonnis".

VIII. Aan artikel 175 worden de volgende zinsneden toegevoegd:

„In alle gevallen beveelt de Krijgsraad de teruggave der voorwerpen, die als stukken van overtuiging hebben gediend, na verloop van acht dagen nadat het geapprobeerde vonnis zal zijn gepronuntieerd aan den met name in het vonnis te vermelden persoon, die de voorwerpen tijdelijk als stukken van overtuiging heeft afgestaan of bij wien zij zijn in beslag genomen, tenzij de Krijgsraad beslisse, dat deze de voorwerpen door misdrijf heeft verkregen, in welk geval hij de teruggave kan gelasten aan den met name in het vonnis te vermelden persoon, aan wien de voorwerpen wederregtelijk zijn onttrokken, of tenzij daarop door den eigenaar of regthebbende binnen den voormelden termijn onder den Secretaris beslag zij gelegd overeenkomstig de voorschriften van het Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering.

„De vernietiging of onbruikbaarmaking van werktuigen of andere voorwerpen, vervaardigd, geschikt gemaakt of gediend hebbende tot het plegen van een strafbaar feit, kan in het vonnis worden gelast.

„Ingeval van veroordeeling wegens overtreding van artikel 439, 1°, van het Wetboek van Strafrecht beveelt de Krijgsraad, dat de in dit artikel bedoelde goederen, welke als stukken van overtuiging hebben gediend, voor zoover zij bij den veroordeelde zijn in beslag genomen, aan het militair gezag zullen worden uitgeleverd."

IX. Artikel 261 wordt gelezen als volgt:

„Zij zullen de stiptste geheimhouding in acht nemen omtrent

de adviezen der Leden en het niet ter openbare terechtzitting in den Krijgsraad of bij Commissarissen verhandelde."

Artikel 14.

I. De artikelen 182 en 183 vervallen.

II. In den aanhef van artikel 184 vervalt het woord „mede".

III. Artikel 195 wordt gelezen als volgt:

„De executie zal geschieden ten overstaan van twee Officieren Commissarissen, daartoe door den President van den Krijgsraad benoemd, door den fungerenden Fiscaal, welke zal moeten zorgen, dat aan den letter van het vonnis stiptelijk worde voldaan, en daarvan rapport zal doen aan de Krijgsraads Vergadering."

Artikel 15.

I. Artikel 202 wordt gelezen als volgt:

„De beklagden zullen het regt van appel of hooger beroep aan het Hoog Militair Gerechtshof hebben,

1°. Van alle Vonnissen, waarbij door de Krijgsraden eenige veroordeeling tegen hen zal zijn uitgesproken; — met uitzondering van de zoodanigen, welke na met *fiat executie* bekrachtigd te zijn of na een Examen van den Commandierenden Officier en de daartoe benoemde Officieren, buiten gaats, te hebben ondergaan, direct executabel gesteld zijn;

2°. Van alle vonnissen bij de Krijgsraden gewezen op eene door den beklagden beweerde onbevoegdheid van den Regter om, over zijne zaak, informatien te nemen, of uitspraak te doen."

II. De artikelen 204 en 207 vervallen.

III. In artikel 206 vervallen de woorden: „, ingevalle de Krijgsraad, uit eigen beweging, het appel aan den gecondemneerden heeft vrij gelaten."

IV. In artikel 208 vervallen de woorden: „het zij hem den weg van appel, door den Krijgsraad zelve, of wel door het Hof, zal zijn vrijgelaten".

Artikel 16.

I. De artikelen 198 en 199 vervallen.

II. De aanhef van artikel 210 wordt gelezen als volgt:

„Na het interjecteren van het appel zal, ten zelve dage, eene copie authentiek van het vonnis aan den gecondemneerden worden afgegeven, en zal wijders . . . ."

III. Het opschrift van het Tiende Hoofdstuk des Tweeden Titels wordt gelezen als volgt:

„Van de kosten".

IV. De artikelen 214, 215, 216 en 217 worden vervangen door de navolgende artikelen:

„Artikel 214.

„De kosten van het regtsgeding blijven voor rekening van den Staat."

„Artikel 215.

„Militairen, die als gerequireerden in persoon door Commissarissen of door den Militairen Regter buiten hunne standplaatsen moeten worden gehoord, ontvangen vergoeding voor reis- en verblijfkosten of wel vrij vervoer en daggeld op den voet en op de wijze als door Ons is of zal worden bepaald.

„Hetzelfde geldt voor militairen, die zich over eene disciplinaire straf, hetzij bij den tot straffen bevoegden meerdere van den strafoplegger, hetzij bij den Militairen Regter hebben beklagd, voor het geval zij zich niet in arrest bevinden en zich — daartoe opgeroepen — ter zake van de behandeling der klacht van hunne standplaatsen moeten verwijderen."

Artikel 17.

I. In artikel 38 vervallen de woorden: „op pene van, daarvan in gebreke blijvende, te worden gehouden als de hem ten laste gelegde misdaad te hebben beleden, of daarvan te zijn overtuigd".

II. Artikel 61 vervalt.

III. Artikel 84 wordt gelezen als volgt:

„Indien de herroeping, bijvoeging of uitlegging voorvalt onder een verhoor, zal het worden opgeteekend daar, waar het voorvalt; indien het bij de voorlezing geschiedt, in het slot; — doch wanneer het, na de ondertekening, voorvalt, zal het daaronder worden geschreven en weder worden geteekend als voren.”

Artikel 18.

In artikel 211 wordt in plaats van de woorden: „Gerechtshof, met bijvoeging van een behoorlijk declaratoir van den Fiscaal, als ook van den Krijgsraad, welke het vonnis heeft geveld, of dezelve zich ook partijen willen stellen; en zal de Fiscaal wijders daarbij verzoek doen” — gelezen: „Gerechtshof. Bij deze stukken zal worden gevoegd een verzoek van den Fiscaal”.

II. Artikel 248 wordt gelezen als volgt:

„Zij zullen de openbare terechtzittingen van den Krijgsraad bijwonen, en in dezelve de gevorderde ophelderingen geven”.

III. Artikel 249 vervalt.

IV. De aanhef van artikel 255 wordt gelezen als volgt:

„De Secretarissen zullen de Krijgsraden in derzelver deliberatiën ook buiten de openbare terechtzittingen assisteren, tot dat einde alle notulen van het verhandelde in de Vergaderingen enz.”

Voorts wordt aan dit artikel toegevoegd het navolgend tweede lid:

„Op hen zijn de artikelen 244, 245, 246 en 247 van toepassing.”

HOOFDSTUK III.

Wijzigingen, gebracht in de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof.

Artikel 19.

Artikel 77 vervalt.

Artikel 20.

De aanhef van artikel 119 wordt gelezen als volgt:

„Hiertoe kunnen admmissie verzoeken alle Officiëren respectievelijk van de Landmagt of van de Zeemagt mitsgaders alle, die bevorderd zijn tot Meesters in de Regten . . . .”

Voorts wordt als tweede lid aan dit artikel het volgende toegevoegd:

„Als raadsman van een voor den Hove in appel te regt gestelden beklaagden mag niet worden gekozen of toegevoegd een Officier, die in eersten aanleg als lid van den Krijgsraad, als Officier Commissaris, als Fiscaal of als Secretaris van de zaak heeft kennis genomen.”

Artikel 21.

Artikel 61 vervalt.

Artikel 22.

I. Het opschrift van het Achtste Hoofdstuk wordt gelezen als volgt:

„Van de kosten”.

II. De artikelen 126, 127, 128 en 129 worden vervangen door het navolgend

„Artikel 126.

„De kosten van alle regtsgedingen voor den Hove komen ten laste van den Staat”.

HOOFDSTUK IV.

Slotbepalingen.

Artikel 23.

Op Onzen last worden de Regtspleging bij de Landmagt en die bij de Zeemagt met de daarin bij deze wet gebrachte en bij de wet tot Invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht en van de Wet op de Krijgstucht alsnog aan te brengen wijzigingen en plaats gehad hebbende of alsnog op te nemen aanvullingen in eene doorlopend genummerde reeks van Titels, Hoofdstukken en Artikelen samengevat en, zoo noodig met wijziging dienovereenkomstig van de aanhaling daarin van hare artikelen of gedeelten van artikelen in het *Staatsblad* geplaatst en afzonderlijk uitgegeven.

Artikel 24.

Tot uitvoering van de bepalingen van de Rechtspleging bij de Zeemacht en van die bij de Landmacht worden bij algemeenen maatregel van bestuur Justitieele Voorschriften vastgesteld.

Artikel 25.

Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip, met dien verstande, dat zij niet geldt voor op dat tijdstip reeds aanhangige procedures.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Justitie,

De Minister van Marine,

De Minister van Oorlog,

